

АВТОРСЬКИЙ ТЕАТР ТАНЦЮ «МОДЕРН» МАРИНИ ПОГРЕБНЯК

Марина Погребняк

Сьогодні, на початку ХХІ ст., є досить актуальним в умовах динамічно - глобалізаційних процесів пошук сучасною людиною практик і проектів, які б ефективно протидіяли антицивілізаційним процесам, сприяли справі збереження морально-етичних і естетичних норм людського співжиття, напрацьованих людством за минулі

тисячоліття. Ці активні пошуки та експерименти у галузі різноманітних мистецьких течій і напрямків позначені своєрідною персоніфікацією того чи іншого процесу. Ще на початку ХХ ст. актуалізації набуває концепція театру окремої особистості – театру суб`єктивістського, такого, що «відмовляючись від зображення на сцені реалій життя, переносив центр своєї зацікавленості з оповіді (літературного твору) на різноманітні трансформи людського свідомого та позасвідомого» [3, с. 1].

Прикладом таких театрів є авторські театри танцю «модерн». Розвиток світового танцю «модерн» має яскраво виражений персоніфікований характер. Його основним формотворчим чинником є «філософсько-світоглядний» принцип, який полягає у прагненні безпосереднього пізнання «сутності» явищ, речей і особистостей, відкриття їхнього «лику» засобами руху у відповідності до філософсько-світоглядних переконань митця [7, с.56].

Актуальність пошуків способів застосування практики танцю «модерн» з метою соціокультурної модернізації сучасного українського суспільства посилюється тим, що поза межами нечисленних наукових праць радянського і пострадянського простору, присвячених питанням історії та теорії сучасного танцтеатру і сучасної хореографії А. А. Соколова, К. А. Добротворської, О. Р. Левенкова, П. М. Білаша, О. І. Чепалова, М. М. Погребняк [8; 4; 5; 2; 9; 7] та інших залишаються проблеми впливу цього феномену на розвиток сучасного суспільства. Метою даної доповіді є виявлення особливостей художньо – теоретичних пошуків та тематичних пріоритетів, авторського театру танцю «модерн» М. Погребняк, як художнього та соціокультурного феномену.

Поняття «театр» – (з грец. «тетрон» – гляди, дивитися, бачити) у довідковій літературі має декілька значень:

- 1) приміщення для вистав;
- 2) друга назва театрального мистецтва;
- 3) окремий творчий колектив;
- 4) переносне значення [1, с. 218-219].

У даному дослідженні нами використовуються поняття «театр» і «театральне мистецтво» як синонім.

У танцювальному театрі, на відміну від звичайного театру, танець є основою композиції. Танцтеатр використовує всі інгредієнти театральної вистави (художнє оформлення; введення текстів, які виголошують, читають або вимовляють з-поза сцени; та ін.); ретельну координацію всіх сценічних матеріалів, глибинний синтез різних мистецтв. У результаті створюються драматичні твори [6, с. 511].

З аналізу джерел присвячених теорії та історії сучасного хореографічного мистецтва авторкою виявлено, що *авторський театр* сучасного танцю, як явище хореографічної культури, виникає одночасно з зародженням основних стильових напрямлень сучасного сценічного танцю. Характерними ознаками *авторського театру* сучасного танцю стають: філософсько - світоглядна спрямованість твору; повна свобода форм, але пріоритетний вибір одного стильового напрямку, або поєднання різних напрямів і форм сучасного танцю для розкриття художнього образу; самостійне пластичне мислення балетмейстера і авторське композиційне рішення нових хореографічних творів або авторська версія відомих раніше постановок; індивідуальний авторський стиль; спадкоємність традиції та об'єднання однодумців навколо лідера – хореографа, що розділяють його естетичні уподобання і світогляд.

Мистецький проект – авторський театр танцю «модерн» М. Погребняк на базі народного ансамблю сучасного балету «Марія» Полтавського національного Педагогічного університету імені В.Г. Короленка існує з 2007-го року. Художній керівник ансамблю – балетмейстер-педагог за фахом, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Погребняк Марина Миколаївна. Випускниця Санкт-Петербурзької школи-театру танцю «модерн» під керівництвом О. Кукіна та Київського національного університету культури і мистецтв, кандидат в майстри спорту СРСР з фігурного катання на ковзанах, лауреат міжнародних хореографічних конкурсів вона була ініціатором заснування у 1995-му році школи-театру танцю при Державному музеї – заповіднику українського гончарства в Опішньому, де щорічно навчалася близько ста дітей. За словами доктора історичних наук, професора, заслуженого

діяча науки і техніки України, директора Інституту керамології Олеся Пошивайла «... це була неповторна духовна аура в молодіжному середовищі, це була душевна втіха для батьків і загалом для дорослого населення Опішнього. Пані Марина Погребняк займалася хореографічною практикою частіше в не пристосованих для того умовах, нерідко за умов не сприйняття цієї діяльності оточуючим середовищем, і, що головне, - власною харизматичністю, свідомісними переконаннями і особистою високо моральністю кардинально змінювала це середовище на краще, примушувала людей, у тому числі і її представників місцевого самоврядування, по іншому ставитися до танцювальної практики дошкільнят і школярів. Звідси випливає висновок, що результативність діяльності хореографа в танці «модерн» значною мірою визначається не стільки матеріальним забезпеченням танцювальної діяльності, скільки силою духу провідника новітньої танцювальної культури»¹.

У 1998-му році школа театр-танцю під керівництвом М. Погребняк стає структурним підрозділом Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішні»; у 2005-му році ансамбль сучасного балету «Марія» школи-театру танцю отримав звання «Народного аматорського колективу». Новий етап його професійного розвитку настає у 2007-му році з новим складом учасників – студентами-хореографами ПДПУ імені В.Г. Короленка.

Символічно, що першими студентськими роботами авторки у галузі мистецтва балетмейстера були «Зима» на музику А.Вівальді і «Танк» на музику британської рок-групи «Pink Floyd», у яких герой – це людина-сподвижник, людина, що своєю діяльністю прагне до одухотворення середовища і може подолати насильство цього середовища над особистістю.

Сміливим експериментом авторки стала хореографічна вистава «Вітер змін» (1995 – й р.) у виконанні учнів школи - театру танцю при Державному музеї – заповіднику українського гончарства в Опішньому. У цій казці, за мотивами фантастичної повісті П. Треверс «Мері Поппінс», «вільний» танець головних героїв і кордебалету під класичну музику та популярні пісні поєднувався з драматичною грою, монологами і мелодекламацією.

Особливістю художньо – творчих пошуків авторського театру танцю

М. Погребняк є спрямованість на відродження православних цінностей у мистецтві танцю засобами відновленої модерної традиції. Це театр серйозної проблематики. Для керівника і учасників ансамблю танець «модерн» став унікальною можливістю самовираження в творчості, розкриття й

---

¹ Примітка. З відгуку на автореферат дисертації від 25.02.2009 р; док. № 158/272.

самореалізація власних природних обдарувань, інструментом філософування, осмислення сутності життя.

Тому наступними за авторськими сценарними розробками М. Погребняк стають: одноактні балети «Пісня, вогонь та земля» (філософське осмислення драми-феєрії «Лісова пісня», 1997-й р.), «Політ самотнього птаха» (за мотивами творів Р. Баха, 2000-й р.), «Сходження» (присвячений Великодню, 2010-й р.); "Наречена" (2015-й р.); хореографічні мініатюри з циклу «Біблійні мотиви»: «Втілення», «Каяття», «Народжені крила», «Великодня молитва», «Незрима битва» та ін.; хореографічні композиції «Стверджуючи майбутнє», «Пам'ятаємо».

Одноактний балет «Пісня, вогонь та земля» (авторська хореографічна версія драми – феєрії Л.Українки «Лісова пісня») став її філософським осмисленням . Авторка бачить у Мавці образне втілення Душі – первісно чистої, яка володіє справжніми духовними знаннями. Потрапивши в світ матеріальних ілюзій, вона гине не знайшовши духовної любові. Земля – Вогонь – Пісня – три стани, через які проходить душа на шляху духовного воскресіння. Тому виконавці танцюють не зовнішні події, описані в «Лісовій пісні», а їх

відображення в Душі, що недосяжно для матеріального зору, але зрозуміло для відкритого серця. Таким чином, залишивши від попереднього лібрето імена героїв, авторка створює власне лібрето. Ця хореографічна вистава була відмічена дипломом I ступеню міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «Ми діти твої, Україно!» (м. Євпаторія, 1998-й р.) і стала важливою віхою у формуванні індивідуального балетмейстерського стилю М.Погребняк, що дозволяє втілити смислову сутність літературного твору засобами пластичної образності.

Рис. 1-2. Фрагменти з балету «Наречена»

У одноактному балеті «Політ самотнього птаха» у виконанні учнів Школи – театру танцю Марини Погребняк при ДМЗУГ в Опішньому та студентів ПДПУ імені В.Г.Короленка життєвий шлях героя також символізує етапи духовного росту людини. 50-хвилинне дійство вмістило лише основні

сюжетні вузли роману. Вистава являє собою глибинний синтез музики Вангеліса, модерн – джаз танцю, мелодекламації у віршованій формі, техніки бойових мистецтв (у картині вигнання Джонатана зі зграї).

Нова авторська робота великої форми «Наречена» оповідає про Душу слов'янського народу, що здобула християнську Віру і про Храм, як символ родини. Хореографія балету узагальнена до пластичних символів, як і в інших авторських роботах М.Погребняк (рис. 1-2).

Для постановок вищезгаданих балетів була використана музика Л. Бетховена, В. Моцарта, І. Баха, К. Орфа, Вангеліса та ін. Індивідуальний стиль балетмейстера М. Погребняк відчувається у кожній роботі: символізм, неоміфологічна спрямованість, глибинний синтез мистецтв. Її театр танцю не перекладає літературні сюжети, а створює оригінальні сценічні версії засобами сучасного танцю (неокласичний, модерн-джаз, «contemporarydance»).

Сучасне і вічне для колективу ансамблю "Марія" – поняття нерозривні. На думку художнього керівника М. Погребняк та його учасників: «Єдиний достойний шлях для людини – це шлях до Істини». Такий головний мотив і сокровенний смисл театру-танцю М. Погребняк.

За роки існування колектив здобув широке визнання, приймаючи участь з фрагментами вищеназваних балетів у міжнародних хореографічних конкурсах: "Artpremium - 2009, 2010 " (I і II премії, м. Київ); "Premier - 2011, 2012, 2013, 2015 " (I премія, м. Київ); " Золото осені - 2010, 2012 " (II і III премії, м. Луганськ); "Superdance - 2012, 2014 " (III премія, м. Львів). Ансамбль є постійним учасником міських та загально-університетських культурно-мистецьких заходів, а також учасником обласних та національних свят.

Таким чином особливостями художньо-теоретичних пошуків авторського театру - танцю М. Погребняк є: символізм, неоміфологічна спрямованість, глибинний синтез мистецтв, створення оригінальних сценічних версій засобами сучасного театрального танцю; а тематичними пріоритетами, як правило, - філософське осмислення явищ життя та художньої культури, духовних пошуків особистості, постановка вічних питань буття, одухотворення буденності. Це і зумовлює соціокультурну цінність цього мистецького проекту, спрямованого на формування елітарних особистісних якостей у його учасників і залучення широкого загалу глядачів до інтелектуального і духовного поступу, а також створення альтернативи поп-мас культурі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безклубенко С. Художній стиль / С.Д. Безклубенко // Загальна теорія та історія мистецтва / С.Д. Безклубенко – К., 2003. Розд.9. – С. 198–249.
2. Білаш П. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х ХХ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвозн.: спец 17.00.01. «Теорія та історія культури» / П.Н. Білаш. – К., 2004. – 18 с.
3. Владимірова Н.В. Естетико-художні засади реформаторів західноєвропейського театру межі ХІХ-ХХ століть (Є.Г. Крег, Г.Фукс, А. Аппія): автореф. дис. на здобуття наук. ступ. докт. мистецтвозн.: спец. 26.00.01. «Теорія та історія культури» / Н.В.Владимірова. – К., 2009. – 31 с.
4. Добротворская К. Айседора Дункан и театральная культура эпохи модерна: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. искусств. : спец. 17.00.01 «Театральное искусство» / К.А. Добротворская. – СПб., 1992. – 17 с.
5. Левенков О. Джордж Баланчин на рубеже 1920-х–1930-х годов. Европейские традиции и влияния. Личность художника: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. искусств.: спец. 17.00.01 «Театральное искусство» / О.Р. Левенков. – М., 1996. – 17с.
6. Паві П. Театр (Танцювальний) / П.Паві; пер. з франц. М. Якуб'як // Словник театру / П.Паві. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006.- С. 510-512.
7. Погребняк М. Танець «модерн» у художній культурі ХХ ст.: дис. кандидата мистецтвознавства: 26.00.01 / Погребняк Марина Миколаївна. – К., 2009. – 320 с.
8. Соколов А. Петроградский балет начала 1920-х годов и Ф. Лопухов: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. искусств. : спец. 17.00.01. «Театральное искусство» / А.А. Соколов.– Л., 1975. – 22 с.
9. Чепалов О. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.: монографія / О.І. Чепалов. - Харків : ХДАК, 2007. - 344 с.